

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

7

7.

DE MIRANDIS

GERMANIAE ANTIQVITATIBVS, SERMONES

coniuiales, Conradi Peutingeri.

IN SVDORE VVLTVS TVI.

LABOR IMPROBVS.

VESCERIS PANE TVO GEN. 3.

·LICINIA VINVO

Argentorati apud Christianum Egenolphum.

UDALRICVS ZASIVS LEGVM DOCTOR FRIBVR-
 gen. Thomæ Volphio Iuniori. Juris Pontificij literarumq; humanarum; et
 integritatis adsertori celeberrimo,
 felicitatem.

vos sermones conuivales, clarissime Thomæ, ingenuitatis
 glorijs omnium nostra etate absolutis. uiri Cōradi Prutinge
 ri elucubratos; mihi ostendisti, dici non potest quantum mihi
 placuerit. Est enī in eis non solum cruditio rerū Germanicæ re-
 remotior, utpote quibus et rara et in hūc diē incognita pro-
 dierint, sed etiam copiosa summoque artificio elaborata traditio. Quantum
 (dū boni) Germaniæ non quota portio doctissimo huic uiro debeat? quæ (mō
 soribus ante hac, nescio quem falsum modum dicentibus) frustrata ampli-
 mis et finibus, et territorijs fuit. Nunc Conrado iudice peritiss. in re præ-
 senti et actum manet, conspecta, agitata, attentam in omnia se respicit. Error
 uulgaris, Tribotēs, Nemetes, Vangiones, Vbios, et bonam Cīsrhenanorum
 partem Galliæ tribuit. At Conradus (Id quod ante eum Iacobus Vvymphæ-
 lingus cois amicus noster, uir doctrina, moribus, etate, integritate, uirtute,
 uenerabilis et conspicuus, non mediocriter attigit) suo quosq; loco, suæ con-
 ditioni, suæ origini ita reposuit, ut Germania nostra (quod à quadringentis
 annis, et eo amplius non potuit) in corpus solidū cōiuisse iure optio glorietur.
 Mira est huius uiri exquisitio, ingenij præoptitudo incomparabilis, memoria
 tenacissima, qui infinitis propè negotijs, tum regiæ maiestatis, aquid quam po-
 tiores partes agit. Tum etiam suæ urbis Augusten. quæ ab eius auspicijs non
 modicè pendet. Tum deniq; amicorum suorum quibus omnia se debere putat
 impeditus, tam uaria, tam à communi cognitione recedentia, et quæ amox-
 issimos labores, continentissima studia, multijugam lectionem requirant, col-
 ligere potuerit. Quis itaq; nostræ etati non gratulabitur? Quis Sueuorū
 inclytam nationem? Quis Augusten. præcipuè non maximi fecerit? qui eo
 decorantur uiro, quem unum uetustati obijcere quàm uerissimè ualeamus.
 Faceo hic ex industria suam incredibilem humanitatem qua et uocare, alio
 ipse, nedum desiderantes recipere in suam amicitiam consuevit. Mitto suam
 affabilitatem, comitatem, munificentissimam liberalitatem, qua ædes suæ non
 quidem affectata elegantia conspicua. Sed Heroica dignitate uenerabiles li-
 teratis omnibus uelut quoddam Cymonis possessiones peregrinis patefcunt.

prætereo alias suas virtutes plurimas, quæ uel singule singulos claros efficerent, in Conrado coagmentatim splendentes. Has inquam, tametsi proprio experimento didici, uidi, noui, mitto tamen, quando epistolaris breuitas tam diffusa non patitur, & satius est de magnis uiris silere quàm modica dicere. Tu igitur mi Thoma nihil potuisti facere, uel consultius; uel quod uirum bonum plus deceret, quàm eam desumere operam qua sermo ueritatis tui typi faceres informari. Rem germanam (quam ante hac in Wyumbelungi nostri operibus & defendisti animose, ac dum luce adiunxisti) istiusmodi conuiualibus publicandis ita demerebere, ut cum ipsa omnem suum splendorem, dominatum, fines, agros, Conrado nostro maxime, nec minus Vlymphi debeat, tibi proximas beneficii partes sit concessura. Ad do litteratorum omnium uicem, quibus hoc labore mirifice commodabis. Facis quidem pro ingentibus animi tui dotibus, quas & si seminarijs quibusdam ingenitas, exercitio tamen in optimis disciplinis iam ab adolescente esu dato mirifice illustrasti. Tu & Italiam uniuersam peragrasti, & præceptoribus in toto orbe illuminatissimis, Bartolomeo Succino, Vincencio Palcoto Iuriæ professoribus. Præterea Philippo Beroaldo eiusdem Vincencij genero, Antonio Codro, Reipublicæ literariæ Principibus, operam impendisti, præclaris consociatus maximique nominis discipulis, Ioanne Baptista pio, Philippo Beroaldo iuniore, Henrico Caiado Lusitano, Musitano Ruffo Germanorum doctissimo, & qui alter Varro in omnigena sit doctrina perspectissimus. Ad hoc etiam Theodorico Grefmundo, Ioanne Esticampano, academia Moguntina illustratoribus primarijs. Tu autem iuuenis studij causa Romæ ageres, periculo te uitæ subieciisti, ut abstrusa ignotaque Romæ Vetustatis monumenta, quæ propediem proditura speramus, eruens posteritati consuleres. Quominus mirum fecerim, si omnem tuam operam, omnes uigilias, omnem laborem in eo absumas, quo & multis prosis, & literatos precipue adiuues, homo enim ad optima quæque natus, quid nisi bene facias? Duo sunt præcipua quibus uelut alis in uera gloriam mortales subuehantur, litteratura & liberalitas. Quæ utraq; ita in te admiramur, ut periculi sit utro excellas. Illa quippe ingenij tui opus estis fœtura, castissimaq; eruditione elucescit. Hæc uero usq; adeo et sæpe cōprobata est, et quotidie cōprobatur, ut Fraciscus Picus Comes Miradulanus

omnium doctrinarum lumen, nuper cum Contra. Pentinger illo nostro, Col
 Laurioq; uiris splendidissimis, tuo exceptus hospitio, Symposium sapientum,
 domum tuam, teq; Philosophorum esse hospitem prædicauerit. Probat id nō
 domesticorum modo sed externorum concursus. Baptista Mantuanus nulli
 ex maioribus posterior, suis te operibus celebrat. Vvympheligus tibi est cō-
 iunctissimus: Gallinarius, Aucuparius: Philesius, literarum humanarum sa-
 cramentarii adsertores, te ut patronum obseruant: Quid dicam quantum
 te momenti collocet Mutianus Ruffus, nostræ ætatis Cicero? Quid Matero-
 num Pistorien. hominem ex asse formatum? Quid Petrum Eberbachii Erd-
 fordensis adolescentem, supra quàm sua ætas ferat eruditum, qui accepta
 à parentibus optione cui potissimum pestis tempore cohabitaret, te iam tū
 ignotum elegit? De me uero quantulas inter eruditos partes habeam? neq;
 enim in tuo sum albo) quid loquar? qui tot à te officijs sum affectus, ut omni
 a tibi me debere putem. Quæ cum ita sint, non possum non iure optimo detes-
 tari, et uelut luem quandam abominari senctiones quosdam, extrema iam æ-
 tate confectos, quos nutu significo, qui cum tibi et sint gentiles quoq; ne diū
 cognomines, prouentibusq; opulentissimis prouisi utpote numerosis præben-
 dis, canonicatibus, sacerdotijs (quæ beneficia uulgus uocat) consarcinati, te
 tamen uirum optimum, iustum, humanum, et doctissimum, odisse, rebus tuis
 insidiari non cessent. Habet hoc auariciæ sordes, ut nummos tanquam ido-
 la colat, in eosq; solos, spem, uitam, quin et humana diuinæq; omnia ponat,
 uirtutem oderit, bonos laceſſat, persequatur pios, et præcipue consanguis
 neos cuiſcerare uelit. Sed exitus acta probabit. Illos perniciēs, te manet am-
 pla salus. Hæc tamen aliquando pluribus. Tu sicut cœpisti perge, Cōnuia-
 lesq; illos sermones, à uiris peritissimis adprobatos, et proinde pro Plato-
 nis sententia luce dignissimos, fac formis exprimas. Sicut enim autorem scri-
 bentem, immortalis laus, ita te publicantem magnifica gratulatio comitati-
 tur. Vale.

Eiusdem Vdalrici Zafij ad autorem pro liberata Germania.
 Rhenus utramq; latus Germana gente uetusta
 Cinxit, et armigeris se extulit usq; uiris,
 Perfidus abstulerat fines tibi Rhene reſessos
 Hostis, fraudosa et corripit arua manu.
 Germanam solus Conradus restituit rem,
 Hostibus oppressis iusta trophœa locans.

PETRVS.

PETRVS EPISCOPVS TERGESTINVS REVE:
rendo patri domino Matthæo Lang, Preposito Augustensi, Cesa-
rie Maiestatis Consiliario. S. P. D.

Egi nudiùs tertius libellum tibi dicatum, quo Conradus Pentin-
ger conterraneus tuus, multiplicis eruditionis uir, Genialis cõ-
uiuij uestri sermones uarios luculentissimè complexus est. Vbi
et si pleraq; alia obscura prius, et recondita in lucem edidit,
quæ paucis admodum nostri temporis hominibus cognita fuerant: In eo ta-
men in primis apud te immortalẽ gratiam consequi meritò debet, quod dũ
cõmunis Symposij fabulationes, scriptis referre studet, non modo te, ac mu-
nificentiissimam hospitalitatem tuam, posteritatis memoriæ commendauit.
Sed quod debet esse digno uiro iocundius, Patriæ ac natiui soli gentisq; uest-
ræ nobilissimæ, abscissam à desertoribus propriæ uestis laciniam, accris-
mus assertor occurrens ita uendicauit, ut nemo post hac detrudere quidpiã
possit, quin oculis quàmprimum omnium manifestè furtum appareat. Pro
quo quidem beneficio nequaquam mihi dubiũ est, quin his laboribus suis Con-
radus Pentinger, Si minus apud præsentes (qui plerunq; uicio malignitatis
humane uiuentium scripta, et si lectio placeat, fastidio tamen quodam præ-
tereunt) apud posteros non paruam laudem et gloriam sit adepturus. Non
accedo operis huius adulator apud te, qui ingeniorum nostri temporis es so-
lertissimus censor: perpendes ipse inter legẽdum, quo studio, qua industria,
quot citatis, et nostri, et prisce temporis autoribus, quot inquisitis Marmo-
ribus et ueterum Nomismatis, Germaniæ partem non ignobilem citra Rhe-
num, quam sibi Galli quidã seu potius Germaniæ desertores adsciscere ausi
sunt, Imperio et nomini nostro restituerit. Dignus profecto cui non minus
Germania tota debeat, occupatæ regionis assertori, quã ijs obnoxia est, q̃ si
nes suos ultra præfixos à natura terminos in Gallias antiquitus protulere.
Videbit igitur dignatio tua ex scriptis Conradinostris, quibus indubitatis
argumentis occurrere possis ijs qui aliquãdo Argentoratum, Nemetes, Vã-
gionas, Moguntiacum, Agrippinenses et pleraq; loca alia citra Rhenum
Germanos, Galliæ inscribere populos sunt ausi. Nihil enim omisit, quod ad
rem attinet, quod summo labore, summa diligentia, et fide non adduxerit: i
paruo hoc libello suo. Neq; id profecto mirari satis possum, quomodo uir
arduis ac continuus Reip. suæ negotijs occupatus, bonarum literarum stu-
dijs tantum operæ impẽdere, tot autorum uolumina euoluere potuerit, quæ-

SERMONES CONVIVALES

coactis, ad 17. Kalendas Nouembbris ipsam deinceps arcem quasi inoppugnabilem muris laceratis atque fractis cepit. Deo itaque maximo optimo adiutore, maiestatem eius indies maiora aggressuram speramus. Sed ut tandem ad te redeam, qui uirtutibus tuis perpollentibus, eam tibi famam conquisiisti, ut omnes in amore tuo, quotidie deuincas, et ne spendori (qui tibi accumulatis finie accedit) quicquam deesset, ad septimum idus Octobris Ioannem Caprū diuinarum, humanarumque rerum interpretem doctissimum. Nobiles et uenerandos ecclesie tue canonicos Bernhardum Vualchirchium et Théronymum Lochner, simul quoque Sebastianum Ilfung et que patricia domo Augustensi natus, iure consultos disertissimos Ioannem Iung seniore, et Ioannem Othonē, artis Medicæ, et Sideralis scientiæ expertissimos, et etiam me, professores prædio tuo presentes esse uoluisti: ad cōuiuiū iuitati cōuenimus, recte scilicet instructū, atque lautissimum et accumbentibus nobis, seueritate omnino postposita: de uarijs et admirabilibus ipsius naturæ, et alijs rebus, inter nos iucundissimus, plenusque uoluptatis; et ut Seneca ad Lucillum scribit. Nullam rem usque ad exitum adducens, sed aliunde aliō transilliens, Sermo habebatur.

OSSA D. DIONISII NON IN GALLIA, SED

Ratisponam translata, ibique ad sanctum Emmeranum condita esse.

OMine optimo euenit, ut de diuo Dionisio Atheniensium Episcopo dicemus (eo enim die festum eius agebatur) qui una cum Apollopheane Sophista in Aegypto Heleopoli, quando Christus Iesus passus est, solem uidit præter naturam obscuratum, et tetram noctem subito terris obductā, cognouitque; mox uerum omnium Deum, eodem Sophista respondente (ut ipse ad Policarpum scribit) rerum has diuinarum uicissitudines esse: tunc Caper nobis referebat, Gallos hunc ut eorum Apostolum uenerari, et credere offuscium, ad .2. lapidem à Pariensium urbe ad eadem sacram sepulta esse, contra tu mira suauitate recensebas, te atque R. D. Episcopum et Comitem Tergestinum Petrum Bonum bonarum literarum studiosissimum, compertum habuisse, ossa hæc ex Gallia Ratisponam ad sanctum Emmeranum translata: ego ut ea comprobarem, exemplar literarum Apostolicarum mihi à monasticis eiusdem Monasterij datum, Capro postea perlegendum misi, iussu enim Leo .9. Pontifex Maximus, Bruno antea uocatus Tullensium episcopus procuranti

DE GERMANIA.

procurantibus Gallorum Legatis Imperatore Cesare Heinricho. 2. Augusto presente (cum beatum Vuolfgangum in diuos retulisset) declarat diuinum Dionisium Ariopagitam Ratisponæ quiescere, & hæc acta esse. Anno Christianæ salutis. M. 52. Anno pontificatus sui. 4. Indictione. 5. Nonas Octobris.

DE CONIVGIO PAULI APOSTOLI,

Ex Ignatio Anthiochiæ Episcopo.

Sermo noster sequens erat de coniugio, domesticâq; rixa, atq; pugna, multæ tunc Apostolorum principis sententiæ afferebantur, tum Caper rem nobis omnibus penitus incognitam aperuit. Ignatium martyrem Marci euangelistæ discipulum referre, diuum Paulum coniugatū fuisse. Ego postea domi confidens, epistolas eius diligenter perspexi, & in una quam ad Philadelphenses ex Troia dedit, ita scriptum comperi. Non detraho autem ceteris beatis, qui nuptiis copulati fuerunt, quorum nunc memini, opto enim Deo dignus, ad uestigia eorum in regno ipsius inueniri, sicut Abraam & Isaac & Iacob, sicut Ioseph & Esaias, & ceteri prophete, sicut Petrus & Paulus, & reliqui Apostoli, qui nuptiis fuerunt sociati, quod non libidinis causa, sed posteritatis subrogandæ gratia, coniuges habuerunt.

DE LVSITANIS NAVTIS, QVI IN

Indiam nauigant.

Non unus, sed uariis nobis erat sermo, & collutione ulteriori ad ipsum etiam Oceanum, eiusq; recessum atq; refluxū, & Lusitanici Regis fortunatissimi nauigationem Indiam uersus compertam deuenimus, qui ex Indis aromata, ceterasq; merces ad nos aduehit, speramusq; propediè auspicio inuisti Caesaris nostri, & ad sensu Lusitani Regis, nostros Augustæ ses, nauibus proprijs atq; mercibus Indiam petituros, res profecto admiranda, eundem Regem, ea gratia diuina adfectum, ut solus illuc primus nostro seculo ex occidentalibus penetrauerit, ego quæ mihi facile persuaderem, eam transfretationem, uel etiam similem, maioribus nostris penitus incognitam, & priori etate intentatam fuisse, nisi C. Plinij Secundi uerba, me à biguum parumper redderent, inquit enim ipse libro. 2. capite. 69. in Sinu Arabico. C. Cesare Augusti filio, res gerente, signa nauium ex Hispaniensibus naufragijs fuerunt agnita, & Hanno Carthaginis potentia florète circumuectus à Gadibus ad finem Arabiæ nauigationem eam prodidit scripto, præterea Nepos Cornelius auctor est Eudoxum quendam sua etate cum Lathy

B.

SERMONES CONVIVALES.

rum Regem fugeret, Arabico Sinu egressum Gades usq; perfectum, multosq; ante eum Coelius Antipater uidisse se ait, qui nauigasset ex Hispania in Aethiopiā commertij gratia. Idem Nepos de Septentrionali circuitu tradit Q. Metellio Celeri. C. Afranij in consulatu college, sed tum Gallie Proconsuli Indos à Rege Sucuorum dono datos, qui ex India cōmertij causa nauigantes, tempestatibus essent in Germaniam obrepti, Pomponius Mela libro 3. post descriptionem Germaniæ, non Sucuorum, sed Bohemorum regē refert. Pliniana tamen lectio similior uero Hermolao Barbaro placuit, et nobis placet, quæ nauigationes, per alium fieri commodè non poterant, nisi per eum Oceanū, quem Lusitani nautæ hodie transfretant. Idem Mela, unde in eas terras deuenissent, requirendo cognosce. ut tempestatum exinadice equoribus abreptos emensosq; quæ intererant, tādē in Germaniæ litora exiisse. Pius secundus Ponti. Max. in sua Asia præmissis subiungens ait. Nos apud Otthonem legimus, sub Imperatoribus Theutonicis Indicā nauim et negociatores Indos in Germanico littore fuisse deprehesos, quos nē tū agitatos ingratīs ab orientali plaga uenisse constabat. Verum propter nitorem ferculorum uarium, non dico triuiale, abundantesque uinorum propinationes, sermonibus proximis non contenti. Sed tua conuiuiali comitate acrius admoniti, ad alia prouocati sumus fabulandum.

QUOD CISRHENANÆ CIVITATES AB AGRIPTINA ad Argentinam et aliæ à Ca. Cæs. Iulij Dictatoris et superiori tempore non Gallis, sed uel Germanis, uel Ro. Imp. Cæsaribus Aug. uel Regibus semper paruerint.

ET quia Rhenus fluuius Oceano ipso miscetur, pro Germaniæ nostre laude Ammianum Marcellinum referre dixi, ambas Germanias, primam et secundam, eas ita appellat, inter Belgas et Rhenum sitas esse: tunc Sebastianus noster Iacobi Vuimpheligi Germaniæ illustratoris memor factus est, is enim contra Germanos quosdā Patriæ deserto res, pugnam subiit, et unā cum suis peritissimis cōmilitonibus Thoma Vuolphio iuniore et alijs uicit. Tu uero pro solita tua mansuetudine, iniunxisti mihi, ut si quæ huic rei conducibilia scirem, adnotarem, tibiq; transmitterem, quibus facilius non solum hijs desertoribus, sed etiam Gallis (si qui essent) Germanias hasce affectatibus, obuiā ire possemus. Sed quia eruditione tua et rerum experientijs excellis, quinimo apud inuictum Cæsare nostrū, affluentibus quotidie ex omnibus

omnibus Nationibus disertissimis viris, singula comprehendis, prout tentes uberrime, non video quomodo, ex uacuo, in plenum calicem aqua influere debeat, uerum tibi nihil denegandum, immo uerius Patrono atq; ductori optimo esse obtemperandum cenſeo, præſtareq; obſequium debebo, ſacio, quam tam poſſiam. Mola enim falſa litant qui thura non habent.

Cæſar Diſtator commentariorum libro. 2. de bello Gallico reſert Reſmos Belgas uicinos Germanis Cifſrhenam per primos ciuitatis ſibi renun- ciaſſe, cum Belgæ contra P. R. coniuraſſent, cæteros omnes in armis eſſe. Germanos q. cifſrhenum incolant ſeſe cū his cōiunxiſſe. Belgas itē pleroſq; à Germanis ortos, Rhenū antiqtus traductos, propter loci fertilitatē ibi conſeſſiſſe, Galloſq; qui ea loca incolerent expulſiſſe. Quod M. Antonius Sabellicus libro. 5. Enneadis. 6. apertius (ut mihi uidetur) declarat. Inquit. enim. Ex his cognitū eſt à Germanis Belgas ortos, qui ſoli feracitate altec- ti, alijs alio tempore Rhenū tranſgreſſi, eam terram quæ Belgica diceretur occupafſent. Idem etiam Cæſar eodem libro Condruſos, Eburones, Cereſe- os & alios uno nomine Germanos appellat, præterea Rhenus non ex omni loco Gallos à Germanis, uerum (ſi Claudio Ptolomæo credimus) germaniā magnā à ſuperiore & inferiore, à prima & ſecunda ſeparat, ſuperi & inferi Germani Belgas à Rheno diuidunt. Idem Regionem circa Rhenum à Mari uſq; ad Obrincam fluuium, in deſcriptione ſua germaniam inferiore appellat, & ab occidentali parte locat, poſt alios Agrippinenſes, Bonnā, Moguntiacum, & ſupra uerſus Meridiem germaniam ſuperiorem, ubi Van- giones, Nemetes, Tribochi, Argentini & alijs. Caius etiam Plinius ſecundus qui bellorum Germaniæ. 20. libros, quibus omnia quæ cū germanis Roma- ni geſſerunt conlegit, inchoauitq; cū in Germania militaret (ut C. Cæcilius Plinius de auunculo illo ſuo ad Marcum ſcribit) libro. 4. capite 17. natura- lis hiſtorie, ita ait. Rhenum autem accolentes Germaniæ gentium in eadem prouincia, Nemetes, Tribochi, Vangiones, Cubi, Colonia Agrippinenſis, Guberni, Butani, & quos in inſulis diximus Rheniſij ſunt Batani, Canneſa- tes, Eriſi, Chauci, Friſiaboni, Sturi, Morſati, hæc eodem libro capite. 14. et 15. Enumerat etiam Germanorum genera quinq; Burgundiones, Varinſas, Charinos, Guttones, Vindelicorum partem. Germaniæ unum genus aſſetis, proximos Rheno Iſteuones appellat, quorum pars Cimbri mediterræ- ni, Hermiones quorum Sueui, Hermunduri, Chatti, Cheruſci. Cæſar.

ergo & Plinius et Ptolomæus Cisthenanos non Gallos non Belgas, sed Germanos Rheno proximos dicunt.

Et quia Rheno proximos Plinius Isteuones appellat, non incongruum erit de Isteuonibus alijs plerisque Germanorum nominibus latius euagari. Cornelius Tacitus de situ Germaniæ ita inquit. Celebrant carminibus antiquis, quod unum apud illos memoriæ et animalium genus sit Tuisconem Deum, terra editum, et filium Mannum originem gentis, conditoresque, Manno tris filios assignat, e quorum nominibus proximi oceano Ingeones, Medij Hermiones, ceteri Isteuones uocentur, quidam autem licentia uetustatis, pluris Deo ortos, pluresque gentis appellationes, Marfos, Gambriuios, Sueuos, Vandalos affirmant, uerum Berofus (ut Iosephus Mathathias filius contra Appionem grammaticum refert) genere Chaldeus fuit, notus autem eis qui doctrinæ eruditionique congaudent, quod niam de Astronomia de Chaldeorum philosophia, ipse Græcas conscriptiones exposuit, antiquissimus secutus historiis de factis diluuii, et hominum in ea corruptione, sicut mos est conscripsit. Is libro prima historie sue instituit. Ante diluuium unus inter gygantes erat, qui Deorum uenerationem et priorem cunctis in Syria Noa nomine, cum tribus filiis Samo, Iapeto, Chem, et uxoribus Tetia magna Pandora, Noela et Noegla, et cum omni genere, equis suffocatum esset, ipse cum familia sua que nauis crepta est, in Gordicii montis uertice quieuit. Idem quoque secundum libro. Siccatum ab aqua quod orbem non fuisse nisi dictos octo homines in Armenia Saga, et ab his omne genus hominum in terris seminatum, atque ob id Scythas recte dicere et appellare Noam omnium Deorum patrem, maiorum et minorum, et gentis humane auctorem, et chaos et semen mundi. Tyteam uero Aretiam, id est, terram in qua semen et chaos posuit, et ex qua tanquam ex terra cuncti prodierunt. Ipse quoque Noa ut idem libro. 3. refert. Ianus ob uitis inuenta beneficium, quod Arameis sonat, quod uinifer siue uitifer, item Cælum et Ogyges cognominatus est, genuitque post diluuium filios plures, inter quos Tuisconem Germanorum et Sarmatum patrem, et cum partitus esset terram omnem, eundem in Europa Sarmatiæ præfecit, ut libro. 4. docet. Ipsius quoque termini erant Tanais atque Rhenus. Tuisconi etiam iuncti sunt filij Histri, et Moese cum fratribus suis, ab Adula monte Mæsembriam usque Ponticam. Adulam autem a filio Histri sic cognominatum Moyses Aduram uocat. Tuiscon autem Berofus docente, apud Sarmatas, populos multos fecit. Mæsa cum filiis Histri

Priscos.

Priscos Mœsios ab Adula ad Mæsembriam protendit. Idem Tuiscon gygar anno Nini. 4. apud Rhenum Sarmatas leges docuit, genuitq; Manum, quæ Semiramidis anno. 5. regnavit apud Rhenum, non ergo improbamus à Tuiscone Tutscher nuncupatos, Manno autem successit, Ingeuon filius, unde prædicti Ingeuones, alterum à Plinio Germanorum genus, continens Cimbros Theutonesq; quos Ingeuones Annii super Berosum ex Tabinitis ædiculum incertum interpretatur, quasi ex genitore Scythico more edocti, ædes uagas habitauerint. Cornelius Tacitus ait. Nullas Germanorū populis urbes habitari satis notum est, nec pati quidem inter se iunctas sedes colunt discreti, atq; diuersi, ut fons, ut campus, ut nemus placuit, uicos locant non in nostrum uicem connexis et coherentibus ædificiis, suam quisq; domum spacio circumdat, siue aduersus casus ignis, siue in se icia ædificandi. Ingeuoni apud Tuiscanes, ut idem Berosus refert, successit Istæxon, à quo Istæuones. Istæxone defuncto filius eius Hermion subrogatur. Vnde Hermiones, de quibus dictum est superius post Hermionem, Marso filio eius relicto, Tuiscorum regnum delegatur, à uerbo Arameo Marcus quod principem siue ducem consiliorum, ut diuallheronymo placet, significat, Marsus uocatus, unde Marfi populi, de quibus Strabo Capadoces siue Gnosius Amasius libro. 7. sic inquit, quadam uero in profundam regionem transmigrans peruenit, ut Marfi, postea Tuiscanibus præfuit Gambrius id est coronatus, à quo Gambrius, genuitq; filium Sueuum, cuius regni tempore Osiris et Isis ad Germanos naue per Rhenum portati sunt, à Sueuo appellati Sueui. Idem Tacitus libro. 19. historię Augustę, Trahiuntur in partes Sydo atq; Italicus Reges Sueuorum, quibus uetus obsequium erga Romanos, et gens fidei cōmissę patientior. Cæsar quoq; libro. 4. de Gallico bello inquit. Sueuorum gens longē maxima et bellicosissima Germanorum omnium: horum pars, eodē Tacito autore, Isidi sacrificabat, ea causa mihi persuadeo, nostrates Augustenses, falso Cissam deam appellare, templumq; hoc quod fuisse credunt, ubi nunc Augustę prætarium conspiciamus, non Cissę ut quidam dixerat. Quem male polluerat cultura nepharia dudum,

Gallus monticulum hunc tibi Zisa tulit.

Sed Isidis fuisse, collisq; ibi publici carceris, non Cissen, sed Isenberg, quasi Isidis montem appellant. Nec ego apud doctos lēgi, nisi forte pro Cissa Cæterem putaueris: noster Adolfus occa. Frisius Augustam prius Cissoim, à

SERMONES CONVIVALES

Vinde & Lici confluentia dicta credidit, nostri Cifaram à Cisa, antequam
Vindelica diceretur, fuisse cognominatam afferunt. Inter scribendum hæc,
aduenit sororius meus Christoferus Vuelfer, lingue Lacialis, non ignarus,
& me semper illa effigie lapidea vetustissima ædibus sacris diui Vdalrici Au-
gustensi Patroni affixa admonuit, eam non esse Cise, ut vulgus credit, sed
Medusæ. Scalptos enim habet crines grossos uipereos, collum eius plecteres,
& in eius gemmam, quæ nobis monstrauit, hoc epigramma protulit.

Exemptum media, de Pallados Aegide dicas

Gorgona, quam paruo claudit in orbe lapis.

Quin & monstrifici præstant miracula uultus

Vidit, & innumero palpitat angue caput.

Tam similis non ipsa sibi est, se forsitan illa

Vidit & à speculo saxea facta suæ est.

Hanc eandem refert. M. Ann. Lucanus. Cordubensis Pharsalia libro. 9.

Finibus extremis Libyes, ubi feruida tellus,

Accipit Oceanum demisso sole calentem

Squalebant latè Phorcynidos arma Medusæ.

Non nemorum protecta coma, non mollia sulco.

Sed domine uultu conspectis aspera saxis

Hoc primum natura nocens in corpore seuas

Eduxit pestes, illis è faucibus angues.

Stridula fuderunt, uibratis sibila linguis.

Fœmineo quæ more comæ, per terga soluti.

Ipsa flagellabant, gaudentis colla Medusæ.

Surgunt aduersa surrectæ fronte colubræ,

Vipereumq; fluit depexo crine uenenum.

Item P. Ouidius Naso Metamor. libro. 4. tamen excipit unus.

Ex numero procerum quærens cur una sororum,

Gesserit alternis inmixtas crinibus angues,

Hospes ait, quoniam scitaris digna relatu,

Accipe quesiti causam, clarissima forma

Multorum fuit spes, inuidiosa procorum

Illæ, nec in tota conspectior ulla capillis,

Pars fuit, inueni, qui se uidisse referrent.

Hanc

DE GERMANIA.

Hanc pelagi rector templo uiciasse Minerva
 Dicitur, aversa est, et castos ægide uultus.
 Nata Iouis texit, neue hoc impune fuisset,
 Gorgoneum crinem turpes mutauit in Hydros.
 Nunc quoq; ut attonitos formidine terreat hostes.
 Pectore in aduerso quos fecit sustinet angues.
 Et quia Germania uitibus tunc inepta erat, docuit Osiris ex ordeo potum fieri, haud multum uirtute gustuq; uini inferiorem, ut Diodorus Siculus primo libro attestatur, et idem Tacitus ait. Potui humor ex ordeo aut frumēto in quandam similitudinem uini corruptus est. Domitius Vlpianus iure cōsultus ait, certe Ceruusum, uel in quibusdam prouincijs ex tritico uel ex ordeo, uel ex pane conficitur, non continebitur, simili modo nec Camum nec Cernisia. Virgilius. 3. Georgicarum: et pocula lacti Fermento atq; acidis imitantur uitea sorbis. Sueuo deinde successit Vandalus, à quo idem Ioānes Annius certis argumentis Vindelicos esse ortos docet, quod non satis probō, cum Vandali et Vindelici longē differant, Vandalum postea in regno Tuisconum secutus est Teutanes qui Mercurius Germanorum traditur fuisse. Hic sacrificos ritus indidit, De quo Lucanus.
 Et quibus immitis placatur sanguine diro.
 Teutanes, horrensq; feris altaribus esus.
 Ab eodem Teutonicos dictos existimo, refert etiam Berosus Herculem Almannum regnauisse apud Tuiscones. Hic est ille Hercules, de quo Tacitus ait: Germani apud eos Herculem fuisse commemorant, primumq; omnium uirorum fortium ituri in prælia canunt. Annius putat hunc Almanum dictum uel quod Manni filius fuerit, uel ei in regno successerit, nosser Ladislaus regius Capellanus me certiorē reddidit, eadem sacram Insula Rhennas ne Augie maioris, à Deo ipso Alman ab accolis cognominatam. Hinc Spēo uos Almannos dictos credant, hos Fla. Vopiscus in Proculo commemorans ita inquit. Nam Alemannos, qui tunc Germani dicebantur, non sine gloriæ splendore contriuit, nisi Alemanni (ut pleriq; credunt) à Lemanno lacu nomen habuerit: quodcūq; sit, diutius in Germanorū nomē uetusta cōquisitione euagati, ad rem redeamus. Germaniæ uocabulū recte esse dicūt lib. 7. Strabo et Tacitus nuperq; additū, quoniā q. primi Rhei t̄rāsgressi sūt, Gallos expulerūt, at nūc Tūgri nūc germani appellati sūt, ita natiōis nomē nō gētis eualuisse.

SERMONES CONVIVALES.

euatuisse paulatim, ut omnes primum à uictore ob metum, mox à seipsis inuē
 to nomine Germani uocarentur. Ego autem id magis uetustum credo, Prius
 co enim Tarquinio Romæ, & Ambigato supra Gallos regnante, in Italiam
 Gallorum transitum T. Liuius libro .5. prime Decadis describit, & de Bel-
 loueso Ambigati sororis filio, cui augurio quodam Diſſi letiorem in Italiam
 uiam dabāt, ita inquit, alia subinde manus Germanorum Elitouſio Duce ues-
 tigia priorum secuta, eodem saltu fauente Belloueso cum transcendisset al-
 pes, ubi nūc Brixia ac Verona sunt, retuli etiam prius, Belgas à Germanis
 plerosq; ortos Rhenum antiquitus traductos, ut Cæsar Dictator ait. Habet
 autem ab Oriente Germania Dacos, à meridie Italiā, ab occidente Gallos,
 à Septentrione Sarmatiam prope Oderam. Idem Strabo libro .4. Post Eluc-
 tios Sequani & Mediomatrici Rhenum incolunt, in quibus Tribochi natio-
 ne Germani relictis natali solo, Rhenoq; traiecto sedes posuerunt. Tribos
 autē noster Cæsarius Poëta Conradus Zeltis Protucius, à tribus quer-
 cubus antiqua religione Nymphis consecratis nuncupatos affirmat. Tribos
 tesq; uocabulo corrupto cognominatos nunc Argentineses, de quibus etiā
 postea Suetonius Tranquillus scribit. Germani ab Augusto Cæsare ultro
 Albim fluium submoti, ex quibus Sueni & Sicambri dedentes se traducti in
 Galliam atq; in proximis Rheno agris collocati sunt: idem Strabo libro .7.
 Germaniæ portionem quandam ad Galliam traduxere Romani. Si igitur
 Belge ut plurimum à Germanis orti, Germani etiam ante Cæsaris Dictato-
 ris tempora cis Rhenum habitauerunt, & inter Belgas ac Rhenum medij sunt.
 Gallos quoq; expulerunt, ipsiq; imperauerunt, non uideo quomodo antiqui-
 tus, Gallis Germani paruerint. Ammianus Narcellinus, historie Auguste
 conscriptor diligentissimus, qui & sub imperatore Cæsare. F. Claudio Iu-
 liano Augu. F. Constantij fratris Constantini Maximi filio militauit, diuq;
 in Gallia atq; Germania fuit. Libro suo .15. sic inquit. Superiorem & infe-
 riorem Germaniam Belgasq; duæ iurisdictiones iſſdem temporibus rexere,
 at nunc numerantur Prouinciæ per omnem ambitum Galliarum, Secunda
 Germania, prima ab occidentali exordiens cardine Agrippina & Tangris
 munita ciuitatibus, amplis & copiosis, deinde prima Germania ubi præter ali-
 a municipia, Maguntiacus, Vargiones, Nemetes & Argentoracus, Barba-
 ricis cladibus nota, post has Belgica prima Mediomatricos prætendit, et Tre-
 uiros domicilium Principum clarum, Huic annexa est secunda Belgica, qua
 Ambiani

*Ambiani sunt, urbs inter alias eminens fuit, ex illa diuisione diuiciæ compa-
 rimus, Germanias cisrhenanas olim fuisse, & hodie esse, quod Strabo eodẽ
 libro. 4. confirmat inquit, post Nediomaticos & Tribochos Trinsgri
 Rheno adiacent, apud quos Ro. Imperatores contra germanos belligeran-
 tes hac tempestate pontem ædificant, loca hæc transrhenũ incolebant Vibij,
 quos ad interiorem ripam traduxit Agrippa, nec inuitos quidem: contigui
 Trinsgris sunt Neruij & hij quoq; natio germanica: nouissimi ad utrumq; flu-
 minis ripam habitant Menapij, his per paludes & nemora domus sunt, non
 procere quidem materie, sed dense & dumose: secundum istos Siccambri
 germani consistunt: huic fluminali regioni toti supereminet germani alij quos
 Sueuos appellant, qui potentia & hominum frequentia ceteros antecellunt:
 credebam uerbum Vibij supra positum, in Strabone minus emendatẽ impres-
 sum esse. Sed cum Hermolai Barbari castigationes Plinianas perlegissem,
 comperi eum referre, Strabo Vibios appellat, credo tamen Vbios dici, ipse
 quoq; dicit uiculum esse contra Coloniam Agrippinensem ultra Rhenum
 Vbium cognominatum, sed de Vbijs alia subiungemus. Idem Tacitus ait, ipsã
 Rheni ripam haud dubie germanorum populi colunt, Vangiones, Trebochi
 Nemetes. Vbij quidem Ro. Colonia esse meruerint, ac libentius sui condito-
 ris nomine uocetur, origine trubescunt, transgressi olim, & experimento si-
 dei super ipsam Rheni ripam collocati sunt ut arcerent, non ut custodiren-
 tur, Traquillus in Otthone Cesare inquit. Sub idem uero tempus germa-
 nicianus Exercitus in Vitellij uerba iurauit, quod iuramentum factum esse
 constat, Agrippinẽ per Fabium Valentem, quem secuti sunt Exercitus sape-
 rioris germaniæ, idem Tacitus libro. 12. Sed Agrippina Augusta Claudij
 Cesaris coniunx, quo uim suam socijs nationibus ostentaret, in oppidum Vo-
 biorum in quo genita erat, ueteranos coloniam que deduci impetrat, cui no-
 men inditum ex uocabulo ipsius, ac forte acciderat, ut eam gentem Rheno
 transgressam auus Agrippa in fidem acciperet. Vnde Iulius Paulus iurecõ-
 sultus, qui unã cum Domicio Vlpiano assessor Papiniani fuit, ab Antonino
 Heliogabalo Cesare (qui se inuictum & summum Solis sacerdotem appel-
 lauit, ut clare ex eius nomismatis perspectum habui) uel à Marco Aurelio
 Seuero Alexandro Cesare Præfectus factus, ita scribit. In germania in se-
 riori Agrippinenses, Italici sunt iuris, extat adhuc oratio apud Tacitum li-
 bro. 20. historie Augustæ, qua Tenebrii Rheno discreti gens missis legatis*

SERMONES CONVIVALES.

Mandata apud concilium Agrippinensium, edi habent, quàm ferocissimè uer-
 nus è legatis in hunc modum protulit. Redisse uos in corpus nomenq; Ger-
 manicæ oibus Deis, sed præcipuo Deorū Marti grates agimus, uobisq; grati-
 lamur, quo tandem liberi inter liberos critis, nam ad hunc diem flumina æ-
 terras et cælum quodammodo ipsum clauserant Romani, ut colloquia con-
 gressusq; nostros arcerent, uel quod contumeliosius est, uiris ad arma natis
 inermes, et prope nudi sub custode et precio coiremus, sed ut amicitia soci-
 etasq; nostra æternum rata sint, postulamus à uobis, muros Colonie munio-
 menta seruitij detrahatis, etiam fera animalia si clausa teneas, uirtutis obo-
 liuiscuntur. Romanos oēs in sinibus uestris trucidetis, haud facile libertas
 et domini miscentur, bona interfectoꝝ in mediū cedant, ne quis occulere quā-
 quam, aut segregare causam suā possit, liceat uobis nobisq; utranq; ripā co-
 lere, ut olim maioribus nostris, quomodo lucem diemq; omnibus hominibus, ita
 omnes terras fortibus uiris natura aperuit. Instituta cultūq; patrium resu-
 mite, abruptis uestigalibus quibus Romani plus aduersus subiectos quàm ar-
 mis ualent, sincerus et integer, et seruitutis oblitus populus, aut ex equo a-
 getis, aut alijs iperitabitis. Agrippinenses consultandi spacio sumpto in hūc
 modū responderunt. Quæ patriæ libertatis facultas, data est, audivimus quàm
 cautius sumpsimus, ut uobis ceterisq; Germanis, cōsanguineis nostris iunge-
 remur, muros ciuitatis congregantibus se tū maxie Romanorū exercitiis,
 augere nobis quàm diruere tutius est. Si qui ex Italia aut prouincijs alieniæ
 genæ in sinibus nostris fuerant, eos bellum absumpsit, uel in suas quisq; sedes
 refugere, deductis olim, et nobiscum per cōnubium sociatis, quicq; mox pro-
 uenire, hæc patria ē, nec uos adeo iniquos estimamus, ut interfici à nobis pa-
 rentes, fratres, liberos nostros uelit. Vestigal et onera cōuertioꝝ resolu-
 uimus, sint transitus incustoditi, et diurni, et inermes, donec noua, et recē-
 tia iura, in uetustatem et consuetudinem uertantur, arbitrum habebimus Ci-
 uilem et Velledam, apud quos pacta sanctientur. Velleda autem quæ fue-
 rit, Tacitus ibi declarat. Hanc orationem et Agrippinensium responsionē
 ideo referendas censeui, ut etiam ex his Agrippinenses Germanos esse cog-
 nosceremus, sic de Moguntiaco satis constat, de quo diuus Hieronymus, et
 etiam alijs ad Geronciam ita scribit. Moguntiacum nobilis quondam cini-
 tas capta, atq; subuersa est et in ecclesia multa milia hominū trucidata. Vā-
 giones longa obsidione deleti. Remorum urbs præpotens, Ambiane Attrea-
 hats extremiq; hominum Morini, Tornacum, Nemete, Argentoracū trans-
 lati

DE GERMANIA.

Iati sunt in Germaniam. De Nemetibus Sebastianus Brand optime eruditio
nis vir, & communis amicus noster, ad Marcum.

Inter Germanos, Nemetum celeberrima Spira

Quondam erat, à nobis nomen habere studens.

De Moguntia Celtis noster ad suam Vrsulam cecinit.

Moguntiacæ quæ stant in mœnibus urbis

Sollicitas oculos unica cura meos,

Inter quæ Drusi stant ardua busta Neronis

Clara à Germanis nomina primus habens.

Idem Celtis ad Rhenum.

Argentoracos, Nemetes & Vangionasq;

Abluit irriguo fons tuus ille uado,

Iamq; Moguntiacam uastus te flectis ad urbem,

Quæ prima impressas tradidit ære notas.

De hac arte impressoria idem Brand.

Nuper ab ingenio Rhenanæ gentis & arte,

Librorum emerfit copia largæ nimis.

Et qui diuitibus, uix Regi obuenerat olim,

Nunc liber in tenui cernitur esse casa.

Gratia dñs primum, mox impressoribus e qua

Gratia, quorum opera hæc, prima reperta uia est.

Quæ doctos latuit Græcos, Italosq; peritos

Ars noua, Germano uenit ab ingenio.

Mouit mibi stomachū Præceptor meus rerū uetustarū alioquin solertiss. ing
fitor Pöponius Lætus, noluit enī nobis Germanis, iuente artis mpressoria
laudē præripere ad Augustinū Maphæū scribēs, ita ait: Imprimēdi facultatē
multis seculis intermissā paulo atē reuocatā esse. Vnde hoc diceret ego pluri
mū cūctatus sum, tandē ex Frācisco Cardulo Narniēsi didici, eū diuī Cipria
ni sentētia fretū fuisse, is enī de idolis scribēs ingt. Saturnus literas imprime
re, et significare nūmos in Italia primus iſtituit, q licet rarus apud Pöponiū
uetustatis uestigāde Chriānus testis est, fidē tamē nō facio, Diuū Ciprianū
de ea impressoria arte (qua nunc utimur) locutum fuisse, sed & Saturni tem
pore calami & pennæ usus non erat, Literas forte ferro uel lignis impres
sit, ceterosq; docuit, non cōiunctim, uerum singulas particulatim imprimē
do debito ordine locare, uel ut idē noster Episcopus Tregeſtinus opinatur.

SERMONES CONVIVALES.

Saturnum docuisse literas imprimere eas quæ in nomismatis expressæ sunt non quæ nunc papyro imprimuntur. Signavit enim æs primum in Italia cæ-
lano monetam, et in æs impressit literas, sic Deus etiã uetus apud Hieremi-
am capite. 32. ait. Agri ementur pecunia, & scribentur in libro, & im-
metur signum.

Rediit facio ad utranq; germaniam, idem Tacitus libro. 12. Historiæ Au-
gustæ: his temporibus in superiore germania trepidatam aduentu Catto-
rũ latrocinia agitantium. Deinde. L. Pomponius legatus, auxiliares Vangio-
nes, & Nemetes, addito equite alario, monuit, ut anteirent populares. idem
libro 20. spreto Flacco inferiorem germaniam petiuere, ut Claudio Ciui-
li iungerentur, erat enim Regia stirpe Batavorum princeps. Heremnius gal-
lus Bonnam obtinuit. Titus Liniuss libro. 137. L. Floro in epithomate refe-
rente, Ciuitates germaniæ cisrhenum & transrhenum positas à Druso op-
pugnatas fuisse. Idem Florus libro. 3. epithomatum de bello gallico. Drus-
us missus in germaniam prouinciam, primos domuit Vsi-petes, & Marcom-
norum spolijs insignibus, quendam editum tumultum, in trophœi modum ex-
coluit, inde ualidissimas nationes, Cheroscos, Sueuos, & Siccambros par-
ter aggressus est. Germani postea, Quintili Vari libidinem & superbiam
haud secus quàm seuitiam, odisse coeperunt, & Arminio duce armis correp-
tis occise sunt Vari. 3. Legiones, nihil ea cæde per paludes perq; siluas cræ-
tius, nihil insultatione Barbarorum intollerabilius, præcipue tamen in cau-
sarum Patronos, alijs enim oculos alijs manus amputabant, unius os consut-
um recisa prius lingua, quam in manu tenens Barbarus, tandem inquit uiper a si-
bilare desiste, ipsius quoq; Consulis corpus quod militum pietas humi abd-
erat efosum, aquilas etiã duas Barbari possiderunt, tertiam signifer,
prius quàm in manus hostium ueniret, euulsit, mersaq; inter baltei sui late-
bras gerens in cruenta palude latuit, hac clade factum, ut imperium. Ro-
quod in littore Oceani non steterat, in ripa Rhemi fluminis staret, tunc ea Va-
ri Clade siue Titi Ennii prætoris cæde, legione etiã Marcia amissa, Ciu-
tas nostra plurimum nobilitata, forum publicum apud nos Perlaucm, à per-
dita legione cognominant, ubi aliquando inscriptum fuit.

Indicat hic collis Romanam nomine cladem

Martia quoq; legio simul periijt.

Ceciditq; ea pugna cum equitatu Macedonico Auar græcus Bogudis filius,
rusticæ

DE GERMANIA.

ruffice ex eo domus nō longe ab Augusta adhuc Chriethſauar appellatur.
Hijſ nomen terris Bogudis dat regia proles

Græcus Auar pecudis de Sūenis more litatus.

Ex urbis tunc Principibus occubuerē, Habino à quo collis Habinberg ita inſcriptus eſt.

Præfectus Habino ſe uictum atq; ſepultum

Perpetuo montis nomine notificat.

Et Caccus qui nulle Cacchingoo nomen dedit, auxit hanc ſoli noſtri natiui nobilitatem, Decimus Drufus Tiberij Neronis filius Ceſaris Auguſti ex Liua Drufilla priuignus, reſtituit quidem urbem ædificijs, et arce contra Pannonones munitiſſima, cuius uestigia in campo Burgi in ſuburbijſ portæ Virgineæ adhuc conſpicimus. Amplificaturq; indies ab inuiſto Ceſare Maximiliano Aug. Pio felice patre patriæ. Supraſcriptos itaq; autores, teſtes incul pate uite, ſummæ doctrine et experientiæ, fide nulla uacillantes referre uolui, ut tua Dominatio aperte perſpiceret, germanias ambas, inferiorem et ſuperiorem, primam et ſecundam, inter Belgas et Rhenum antiquitus, etiam ante Ceſaris Dictatoris tempora fuiſſe. Gallos expuliſſe, fixiſſe q; ibi ſedes ſuas, et quod Rhenus eadem à magna germania ſepararet.

Contra nos forte patriæ germaniæ deſertores teſtes eoſdem proferent, quibus ſi poterimus, ſatisfacimus: dicunt ipſi. Idem Ceſar libro primo de bello gallico ait. Belgi proximi ſunt germanis, qui tranſrhenum incolunt. Idem Tacitus: germania omnis à gallis Rhetiq; et Pannonijs Rheno et Danubio fluminibus à Sarmatis Daciſq; mutuo metu aut montibus ſeparatur, cætera Oceanus ambit. Idem Tranquillus in Dictatore, geſit autem nonnē annis, quibus in imperio fuit, hæc ſerè omnem galliam quæ à ſaltu Pyreneo Alpibusq; et monte Gebenna fluminibus Rheno et Rhodano continetur. Idem Plinius ſupraſcripto capite. 17. Agrippa uniuerſarum galliarum inter Rhenum et Pyreneum atq; Oceanum ac montes gebennam et Iuram quibus Narbonenſem galliam excludit. Longitudinem. 420. M. paſſuum, latitudinem. 323. computauit. Et Solinus de mundi mirabilibus inquit. galliæ inter Rhenum et Pyreneum, item inter Oceanum et montes gebennam ac Liren porriguntur felices, et Paulus Oroſius: gallia Belgica habet ab Oriente fluminis Rheni germaniam, Item Eutropius libro. 10. de geſtis Romanorum ait A. Iuliano Ceſare Conſtantij Ceſaris ſororio, atq; patrueſe, modicis copis

SERMONES CONVIVALES.

et copijs apud Argëtoracum Galliarũ urbem ingentes Almanorum copie extinctæ sunt. Paulus etiam Dyáconus, in additionibus ad Europiũ cap. 3. Gracianus ad Argentariã, oppidũ Galliarũ, formidolosissimũ bellum incredibili felicitate consecit. Ex his autoribus, nostrisq; testibus, germaniæ desertores, argumētari uolunt, Prouincias omnes cisrhenanas ad Gallos spectare debere, quod inficiari uolumus. Et id approbamus, uetustissimos galliæ terminos aliquando ad Rheni fluminis partē protensos fuisse, ex eo quo germani cisrhenani, ad gallos non pertinent, sed Gallis expulsis, Germani cisrhenum sedes proprias fixerunt, ibiq; germaniæ superior atq; inferior, appellatæ, nunquam gallis, sed uel Romanis, uel Cæsaribus Augustis, uel etiam Regibus uera origine germanis paruerunt, et multo etiam tempore liberi fuerunt, præscripti etiam testes ut certo persuasum duco, cū de Rheño loquuntur, nō proximum hunc terminũ, sed magis notiozem significant, illud tamen non nego, ueteres Eluetios et Rauracos ad Nantuates usq; quos apellant Constantienses olim gallos, nunc aut Germaniæ superioris esse. Plinius quidē Nantuates non meminit, uerũ post Rauracos à Cæsare Rauracios dictos principũ Tribachorũ, ad germaniam cisrhenanam superiorem porrigitur, nec Orosius galliã eo loco usq; ad Rhenum describit, sed ad germaniam rheni fluminis hoc est cisrhenũ, ut Ammianus docuit. Præterea si gallica Belgica aliquando usq; ad rheñũ non tamen in omnes ipsius fluminis partes protensa fuit, quod satis docet Strabo lib. 4. ad cuius initũ ita inquit. Belgas uero nominabant, reliquos Oceano confines, usq; ad ostia Rheni, et nō nullos Rheni et Alpium uicinos incolas, et etiã per hoc certò constare non poterit, Germanos Cisrhenanos Gallis paruissē, nisi uictor uicto paruerit. Galli enim sunt uicti à germanis atq; expulsi.

Quod autem Heluetij antiquitus fuerint galli et quod eosdem à germania magna diuidat rhenus, docet Cæsar libro primo de bello gallico, et Cornelius Tacitus libro. 17. Irritauerunt turbidum ingenium Heluetij gens gallica soli in armis, nunc autem ab alpinis Italiæ imminentibus, et rheni origine, siue is ex Lepontijs (ut idem Cæsar libro. 4. inquit) oriatur, siue Rhætos Tacito autore et Noricos interfluat, siue ut idem Strabo prædicto libro ait. et Nantuatae lacusq; Pelemena per quē Rhodanus effertur et fluminis ipsius fontes non longè autem ab istis sunt rheni fontes, et mons Adualla, ex quo in Septentrionem rhenus excurrit, et aduersa ex parte Adua in lacum

Latinum

DE GERMANIA.

Latrium iuxta Comum intrans, uerbum Adualla credo legi debere. Adulæ Heluetij non sunt galli, sed Sueui germani, scribuntq; se iuratos, ueteris confederationis Sueniæ, de quibus noster Celtis ad Vrsulam suam.

Pulcher Eluetias ubi Rhenus, concoquit unas.

Gallia germanis proxima rura secans.

Rursus cum quibus controuersia est, nobis obijciunt, si germani cisrhenani non paruerunt gallis, quid de Franciæ regibus, Clodoneo scilicet, qui Argētoraci ut audio ecclesiās, maiorem, et diui Petri erexit. Dagobertus Clotharij. 2. filius fundauit cisrhenana monasteria Aliburgium qui tamen non latino non etiam gallico sed germano nomine Anno Christianæ salutis. D. C. 23. die. 12. Maij. Anno regni sui. 23. ex loco, Vuiffen burg appellauit. Insuper itque eisdem foundationis literis alia plura, locorum cisrhenanum Germanica uocabula et domum nouam prope Vuormaciam Neuhausen, cognominatam, confederatq; rubiaci, ubi arcem munitissimam Germanico nomine appellatā extruxit. Item alijs Pipino et eius filio, Karolo magno ceterisq; eorum posteris, quibus totus Rhenus paruit, et sub eorum iugo fuit. Argentinenfes utuntur lilio in nomismate, insigni scilicet regū Franciæ, ergo eis subesse debent, pro fortissimum argumentum.

Ego respondeo, si Germanus Romanorum Cæsar siue rex, supra gallos Francosq; occidentales regnaret, eidem iure, non solum rhenus, sed et germania uniuersa subesset, et sic Franciæ occidentalis rex, ut Germanus romanorum Cæsar, sub ditione sua rhenum et germaniam haberet uti habet, rogo ex Patriæ germaniæ desertoribus, qui fuerunt Franciæ reges rhenum possidentes certe non galli, non Hispani, sed uera origine germani, olim enim et antiquitus, Francia non erat pars galliæ, sed germaniæ, Blondus Flavius Forliuensis historiam ab inclinatione imperij libro primo sic inquit. Sed Franci et ipsi germani ex ea prouincia quæ nunc etiam Franconia appellatur, oriuntur, tunc erant in gallijs, eos autem primus Romanorum Ducum domuit in patria Cōstantius Flauij Constantini filius, eaq; accepta clades tunc effecit, ut semper postea usque ad Honorij et Arcadij tempora fuerunt in Patria quietissimi. Eorundem uero Imperatorum anno septimo mutandi melioris soli gratia patris sedibus relictis rhenum transmiserunt, et apud Treuiros Mediomatricos qui et Metenses ac Leucos qui et Tullenses Veredimensesq; confederāt, quos Suenis ob uetustas similitates instigantibus Vandali

Vādali Burgūdiones atq; Alani, per vim & arma, in Franconiā se recipere compulerunt, Francis ultra Rhenum pulsīs, Vādali, Alani & Sueui, ad diripiendas uastandasq; gallias sunt profecti, Burgundiones autem sedēs illico capere constituerunt, easq; delegerunt apud Heduos, Vesuntios, Lingonas, Cabilonenses, & Matiscenenses, in quib; proximisq; ciuitatibus adhuc usq; tempora māserē, ut ipsi in locis, pars eius regionis, quę prius gallia Belgica fuit dicta, annos iam mille Burgundia nominetur. Vādali autem Sueui & Alani interea eam gallię partem, quę Aquitaniā appellatur, à Ligari ad pyreneum Britannicumque mare pertinet, populationibus incendijsq; fœdarunt, fuitq; his Barbaris animus Pyreneo transmissō in Hispanias irumpere, sed ab eius montis Salebris repulsi, in gallię mediterranea secesserunt, licet postea incolarum uiribus deturbatis, intra Hispanias admissi sunt, Vādali, Sueui, & Alani, plerisq; Urbibus expugnatis, ad Lusitanos contentes. Vlixbonenses pecunijs multarunt, qui diuisis inter se prouincijs interioris Hispaniæ: Vandalis, Bethica: Sueuis atq; alanis, Lusitania obuēnit, postea sorte iterum inter Alanos & Sueuos ducta, hij Vlixbonam & quicquid ultra pertinet ad Beticam, illi Emeritam cum omni gallicia habuerūt, soli Cantabri & Astures gallicię prouincię populi, Romanorum iudices cōseruauerunt. Hęc de Sueuis nostris inseruisse placuit, quod olim Lusitanos armis oppugnabamus, nunc eos negotiationibus petimus: maiores nostri exteros aggressi, nos bellis atq; seditionibus intestinis, inuicem atterimur, & scuitijs mutuis obruimur. Sed ad Francos redeo, Etius Patricius Gaudens filius ex Dorostana urbe filius, Exercitus Romani dux insignis, Francos cōsiterato Rhēni ripas insidentes, irruumpentesq; in galliam magna superatos cedere in germaniam repulit. Idem etiā Blondus libro. 2. inquit. Diximus supra, Francos uetusta origine ex Franconiā germanos à Vandalis Burgundionibus & Alanis primo, et post ab Ecio fuisse ex gallijs in patriam repulsos, hij ergo temporibus Valentiniāni. 3. Constantij & Placidie filij. Cæsaris, etiā in bello Burgundionum implicari, & imperatorem amissis in Africa copijs enervatum uiribus audientes, Clodione & Meronco filio ducibus, ex Franconia sunt profecti, & Rhēno transmissi, nullis iam qui resisterent reliquis, in Senonum prouincia sedem apud Aurelianēses Parisiosq; ceperunt, tunc ea pars galliæ Senonenses Parisiorum ab imperij inclinatio

Anno. 25. subiecta est Francis, id est Franconibus germanis, iterū gallos

sub

sub iugum suum mittentes. M. Antonius Sabellicus libro .9. Ennadis. 7. ita inquit. Erat per id tempus præter Sueuos altera Germanorum gens in gallia. Francos se à Franconia duxerunt germaniæ parte, unde aliquot ante annos fuerant profecti. Idem præterea libro primo Enneadis. 2. superiorem Blödi historiam comprobat. Si ergo Clodonei, Clotharij, Dagoberti, et cæteri ad Pipinum usq; , ex stirpe atq; sanguine Clodionis & Merouei Germanis Franconibus procreati, Orientalis & Occidentalis Franciæ reges Rheno dominati sunt, propterea Germani cisrhenani, non sub gallis sed Francis germanis erant. Idemq; Dagobertus. 2. non solum Francis rex constitutus erat, sed ut supra Burgundiones & Austrasios regnabat, qui tunc sub germanis cisrhenanis computabantur. Non ut occidentalis Franciæ, sed ut rex Austrasiorum (quos modo Lotharingos, & ex Lotharij regno dicimus) & ex quibus Brabantini principes Duces se ex Lotharij regno scripserunt, ex Austrasia scilicet inferiori, superior enim circa Metas erat, eorundem Regnorum distinctionem noster Sebastianus Brand in uita diui Germani declarat.

Tempore quo Francis Dagobertus rex uenerandus

Præfuit, Austriæ, & gallica sceptrâ tenens.

Et quia uniuersa tunc germania Franconibus subiecta erat, germanis cisrhenanis imperitabant. Quorum ciuitates insignis & eorum armis, coloribus non regum Franciæ occidentalis, non etiam ranis nec lilijs sed Franco-
rum germanorum albo scilicet & rubeo, usi sunt, hodieq; utuntur. Vetusta Colonie Agrippinensis arma, Ducatus Franconiæ, acies triangulariæ albæ & rubæ, quibus etiam diuis Magis tribus eo translatis (aciebus semotis) & hisdem coloribus retentis Coronæ tres additæ sunt. Habet Mogütia rotas duas albas in campo rubeo, Vuormacia clauem albam, in campo similis coloris. Spira ecclesiam rubeam in campo albo, Argentina campum album, quæ (ut uulgi uocabulo utar) Strata per medium scindit, à Straßburgio desumpta. Tholose etiam regnum tunc in gallia separatum Ariberto & Chilperi eo filio regibus defunctis, Dagoberto cesserat, supra etiam mille & centum annis, illustri Maso Sueuorum dux Monasterium quod Masonis appellant, apud Sungoios non longe à Rheno erexit, ibiq; cum filio tumultu conditus est. Euerhardus eiusdem prouinciæ dux ecclesiam Morbacensem Alsatiæ Christi-
anæ religioni dedicauit, adeo quod etiâ antiquitus non omnis rhenana regio sub Frâcis germanis fuit, & Leone. 4. Cæs. Aug. Constantinopolitano Chil-

dericus. 21. Et ultimus Merouei germani Franci prosapie ex clerico rex. q. Eticomem diuæ Odiliæ patrem consanguineum suū Alsatiæ Ducem creauit, aliàs cum à prædecessorum suorum moribus desiceret, et regibus germanis Francis ob uicia quibus immersus longè ab similibus, oportum in necessariumq. esset, ut iterum gallis Germanus rex præficeretur: iccirco cōsilio Zachariæ Pont. Max. Pipinus dux Brabantinus et Austrasiorum, etiam germanus maiorq. domus Frantiæ (agebat enim in palatio Treuerensi) per proceres Franciæ Rex declaratur, cuius posterii germani origine usq. ad Ludu uicum Arnulphi Cæsaris filium, supra gallos regnarunt, ut postea latius declarabimus.

Francorū modo originem altius repetamus. Pius. 2. Pontifex Maximus in Europa sua inqt. Franci quidem Troiani illo deletio Priamo duce Priami ex sorore nepote per Pontū Euxinū in Meotidas et i Scythiā peruenere, ibiq. Sicambriam condiderunt, à qua dicti Sicambri, et manserunt ibi uetigales, ad Valentiniani Cæsaris tempora, cuius iussu quod Alanos rebelles in ditionem eius coëgissent, in decennium libertati donati sunt, et mutato nomine Franci appellati, mox effrenes facti, iugum Romanum recusantes, Scythia digressi et in Germaniam profecti, Turingiæ confederunt, et Farinū dum Marcomedi filium Authenoris Nepotem supra se regem constituerūt, cuius filius Clodoueus crinitus, siue Clodio et Franci transmissio rheno Romanos fugauerunt, et aucti potentia, subiugatisq. Moguntia, Treuiri, Agrippina, Tornaco, Cameraco, Remis, Sueffona, et Aureliano regnum eorum ab Aquitanis usq. in Baioariam extenderunt. Clodoueo successit Meroueus filius à quo Franci dicti sunt Merouingi. Rupertus Gaguinus in Franci a sua, Meropheum hunc, non meminit Clodionis filium, sed sibi sanguine propiore iūctum. Ego mihi persuadere non possum, nec etiam credo, sub Valentiniano Cæsare, Sicāmbros primū Frācos appellatos in Germaniāq. profectos fuisse, miror etiā eundem Ganguinū Francos germanos subiciuisse, sed forte non mirandus, cum aliàs rerum ordinem non satis complexus est, Sicambri ante Cæsaris Dictatoris tempora, sedes suas fixas apud germanos haberunt. Libro enim quarto de Gallico bello inquit. Vspetēs et Teuchatheri se transrhenum in fines Sicambrorum receperunt, quare ipse ponte supra Rhenum extructo in fines Sicambrorum contendit. De quibus. M. Val. Marcialis ad Domicianum Cæsarem.

Crinibus in nodum tortis uenere Sicambri.

Et in

DE GERMANIA.

Et Iuuenalis Satira. 4.

Tanquam de Getis aliquid toruissq; Sicambris

Et Celtis noster ad Rhenum ait.

Ad Lobicas arces mox incipis ire tricornis

Cum trifido scindens flumine Rhene caput.

Issola ad Arctos gentes, sed Balus in Austros,

Rhene sed in medio gurgite nomen habes.

Hec Bataui, madidique habitant loca nota Sicambri,

Quos modo Gelreses Flamincosque uocant,

Hollandosque canis habitant qui littora terris,

Suspensos dubio per freta sua metu.

Sic ergo longè ante Valentianum Cæsarem Sicambri germani fuerunt, et etiam Franci in germania appellati, à uocabulo germanico Francen, quod

liberum interpretatur, quasi iugo Romanorum seposito, germani in libertatem proclamabant, de quibus Flavius Vopiscus ait in Aureliano Cæsare.

Idem apud Moguntia cum Tribunus legionis sextæ Gallicanæ Francos irruentes cum uagarètur per totam galliam sic afflixit, ut 300. ex his captos, septingentis interemptis, sub corona uendiderit, unde iterum de eo facta est cantilena.

Mille Sarmatas, mille Fracos semel, et semel occidimus, mille Persas querimus, et in Florianò Cæsare, responsum est ab Auruspiciis quoadmodumque ex familia eius et Taciti Cæsaris fratris sui imperatorem Romanum futurum, seu

per feminam seu per uirum, qui dei iudices Parthis ac Persis, qui Francos et Alemannos sub Romanis legibus habeat. Et idem in M. Aurelio, Probo

enimvero quæ mundi pars est quam ille uincendo non didicerit: testes sunt Maritima in Africa solo uicti, testes Franci in uicis strati paludibus: et quod idem

de Francis in Proculo refert præterire uolui. Quare Blondus ut præmissum est, iure optio Francos germanos scripsit, sic etiam Eutropius lib. 10. inquit,

Constantinus Maximus Maximiani Herculi gener in Gallijs et militum et Prouincialium in gente fauore regnabat, cæsis Francis et Alemannis,

scriptumque est in Panegyrico eisdem Cæsaribus dicto: fortitudinem autem illius iam tum in principijs consecutus es, multa ille Francorum milia qui et

Bataui aliasque cisrhenum terras inuaserant, interfecit, depulit, abduxit. Ammianus præterea Marcellinus ait. Francos petiit, quos consuetudo Salatis appellauit, ausos olim in Romano solo apud Toxandriam locum habitacula sibi figere. De Toxandris Plinius libro quarto capite. 17. scribit. Ego autem puto

SERMONES CONVIVALES

filius & Frisingensis Episcopus, ita scribit. Per idē tempus Luduicus rex
orientalium, occidentalia regna uocatu quorundam Principum regniq; ter-
minos occupauit, Senonas usq; progreditur. Præterea eodem tēpore regnū
Galliæ à Fræciæ regno diuersum erat. Carolus enim. III. ob corporis proce-
ritatem grossus appellatus, Cæsar Augustus in literis suis Monasterio supe-
riori Ratisponæ datis, ita inquit. In nomine sanctæ & indiuiduæ trinitatis a-
men. Carolus diuina fauente clementia Imperator Augustus. Si mēbra Christi
&c. data. 14. Kalendas Marchij. Anno dominicæ incarnationis. 836. indica-
tione. 4. Anno imperij pijsimi imperatoris in Italia. 6. in Francia. 5. in Gallia
2. Actum in uilla quæ Rotuile uocatur. Item Arnulphus Luduici senioris
nepos. Carolomani ex illustri fœmina filius naturalis, primū Karentaniæ
dux (Grosso egrotante) Rex, mox Cæsar Augustus declaratus, omnem oriē-
talē & postea Franciam occidentalē in deditionē suā accepit, regnauitq; su-
pra Gallos plures ānos. Vnde idē Frisingensis ait. Arnolphus totam Orienta-
lem Franciā, quod modo Theutonicū regnū appellatur, id est Baiuariā, Sue-
uiā, Saxones, Turingiam, Frisiā, Lotharingiā rexit. Occidentalē uero O-
do ex eius autoritate habuit, præterea diuus Henricus Bābergij tumulo con-
ditus, antequā Cæsar coronatus fuisset, se illius Franciæ Regē scripsit, quod
eius literæ apud Monasteriū Wucysenburghense attestātur, quibus inquit. Da-
ta. 18. Kalendas Februarij, Anno incarnationis Domini. M. III. Henrici gla-
riofissimi Regis regni in Francia primo, indictione prima. Actum Drodene-
hoff. Sic etiam Carolus Magnus, & posterius eius prosapie, qui supra Gallos
regnauerunt, Germani origine fuerunt. Noster Brand de translatione Im-
perij cecinit.

Translato imperio à Grecis Germana repente

Natio suscepit regia sceptrā, & opus.

Germanus quia nam, nostro quoq; natus in orbe

Carolus, & uero semine Theuton erat,

Nempe Orientalis Francus fuit, unde recepit

Frantiā Gallorum, quod modo nomen habet.

Defunctis autem Carolinis, & plerisque per ignauiam regno Francia abo-
dicatis, Henricus primus Rex Augustus magni Ottonis pater, ob frequentem
animi aucupationē, auceps appellatus, primus item libera potestate in Saxo-
niæ usus, suāsu generi sui Gisberti Belgici ducis, cū Francis Oriētalibus à Ca-
rolo occidentalis Franciæ rege descinit, eoq; adscitiente, Galliam Belgicā
quasi

quasi uniuersam cum palacio Aquisgrani, Regno Burgundionum excepto, omnē scilicet anfractum, quæ Franconibus Germanis Regibus occidentalia Franciæ huc usq; paruerat, Germaniæ imperio adiecit, et in signum perpetui pacti atque fœderis, diui Dionysij Ariopagite manum dono accepit. Ea causa Lotharingia ipsa atq; Lotharij regnum ceteræque prouinciæ Belgæ tum cum Germanis cisrhenum superiori et inferiori, in hunc usq; diem sub Romanorum imperatoribus Cesaribus Augustis fuerunt. Idem Otto magnus Luduicum Caroli prædicti filium Belgas repetentem, arce Brisacensē sibi capta fugauit, et prouinciā eam iterum subiugatā Germanico imperio pacatā reddidit, primumque Alsatiæ superioris prouincialem Comitē creauit. Kiburgensem Comitē, cuius familia post deficiente, inuicti Cesaris nostri maiores Habsburgenses, in ea dignitate successerunt. Sic idē Otto in prædicto Heinrico Ancepe ait. Othonem magnum in Decretis Pontificum primum regem Theutonicorum uocatū, quod regnum modo Romanum esse cernitur, partem esse regni Francorum, deniq; ut ostensum est, tempore Caroli, regnum Frācorū, tota Gallia, id est Celtica, Belgica, Lugdunēsis, totaq; Germania, à Rheno ad Illiricū usq; terminus fuit, dehinc diuiso inter filios filiorum regno, aliud orientale, aliud occidentale, utrūq; tamē regnū Francorū dicebatur, in orientali ergo quod Theutonicorum dicitur, deficiente Caroli stirpe, manēte adhuc in Occidentali Francia ex successorib. Caroli Carolo, primus ex gēte Saxonū, successit Henricus, cuius filius Otho, qd etiā imperiū à Lāgobardis usurpatū reduxit ad Theutonicos oriētales Frācos, forsan dictus est primus rex Theutonicorū, nō quod primus apud Theutonicos regnauerit, sed quod primus præter eos, qd à Carolo Caroli uel Carolingi, sicut à Meroueo Merouigi dicti, supra, ex alio id est Saxonū sanguine natus, imperiū ad Theutonicos Frācos reuocauerit, sicut Merouingis deficientibus, à Carolis succedētib. Regnū tamē māsit Frācorū, sicut Carolis cedentibus ex alia familia in uno tamen regno Othones introire, quā uarias barbarū rerū defectū prædēns, ab utero mundi usq; in præsentē diem alternatur. Præterea Imperator Cesar Fredericus primus Augustus Sueuū, profapie Hobēstauffen, scripturis et monumētis suis publicis, quib. (cōiuncta ut uulgo appellant, canonisatione) Carolū Magnum Cæsarem in diuos retulit, Aquisgrani datis. Anno Dominicæ incarnationis. 1153. indictione. 14. sexti Idus Ianuarij. Anno regni eius. 14. Imperq; uero. 11. eiusdem Caroli de Aquisgrani restitutione documenta inseruit, inter cetera referentis. Nos citis

SERMONES CONVIVALES,

qualiter ad locum qui Aquis, ab aquarum calidarum aptatione traxit uocabulum, egressus solito more causa uenandi et perplexione sylvarum, erroris et uariis a sociis sequestratus, inueni thermas calidorum fontium, palatiaque reperi, quae quondam Granus, unus de Romanis principibus, frater Neronis et Agrippae, a principio construxerat, nunc uero utustate longa frutibus et uerbis occupata renouauit, et ibidem monasterium sanctae Mariae matris Iesu, cum labore et sumptu, quo potui aedificauit, pignora quoque sanctorum Apostolorum, Martyrum, Confessorum ac Virginum, a diuersis terris et regionibus (praesertim Graecorum) ibidem recollecti, ut eorum suffragio regnum Romanorum firmetur, ac peccatorum indulgentia condonetur. Praeterea a domino Leone Romano Pontifice huius templi consecratione et dedicatione fieri impetrari, praenimia deuotione quam erga idem opus habui, praesentibus una nobiscum Romanis Cardinalibus multis, Episcopis quoque Italiae ac Galliae, Abbatibus, Clericis et principibus diuersis, ut sunt Romani duces, Marchiones, Comites, Principesque regni Italiae, Saxoniae, Bauariae, Alemaniae, Fraciaeque utriusque tam orientalis quam occidentalis in omnibus uoto et desiderio meo obsequentes. Obtinuique ab omnibus, ut in loco priuato Regia sedes locaretur, ac esset caput Galliae transalpiniae, quod ab omnibus est annutum, et hoc domino Papa Leone praefato confirmatum. Et ecce Carolus Caesar noster Romanum regnum et eius sedem regiam, etiam in gallicis transalpes, et citra Rhenum, Aquisgrani constabiliuit, si saltim concedimus, quod Cisirhenani Galli fuerint, necessario eos etiam tunc sub Germano Caesare fuisse. De Aquisgrano Celtis. 3. Amorum.

Vrbs ubi aquis Chraeco ab Apolline dictis

Corpora quae morbis tincta liquore leuant,

Quaque patent celsae genitricis templa tonantis

Sanctius in nostro quis nihil orbe micat.

Hanc caput Imperij statuit rex Carolus olim.

Dum Gallos nostro subderet imperio.

Otho praeterea. 2. Caesar magni et diuae Adelheidis filius Lotharium Luduici filium regem Franciae, iterum in Austrasios noua moliente, eam prouinciam iure iurando abdicare coegit. Gotfridus Bullionus Eustachij senioris Comitis et Ydae filius, Soceri sui in ducatu regni Lotharij successor, et primus ex Germanis Iherosolimitanus Rex, eundem comitatum Bullionis ut scriptor Colonienfis refert. Sperto episcopo Leodiensi. 1300. Marchis argenti uendidit, unde eius successores, scilicet Bullionis duces siue Comites ab Imperatoribus Germanis

DE GERMANIA.

Germani inuestitos appellant, tunc Heinricus. 4. *Cæsar Augustus*. 3. *Heinrico Limburgij comiti, regni Lothariæ ducatum contulit, sed postea eodem capto, à Heinrico. V. rege Cæsare Augusto.* 4. *idem Ducatus, Gotfrido Barbato Brixellarum et Louaniæ Comiti ex prosapia Karoli magni & Gebirge Othonis ducis Brabantini sorore progenito datus fuit, ex consilio et cetero comperimus, quod utraq; Austrasia & superior & inferior, (quibus pleræq; ciuitates cisrhenanæ comprehensæ erant) à Karolo magno in hunc usq; diem, sub Cæsaribus germanis & ditione germanica fuit.* Item Archiepiscopus Treuerensis sacri Romani imperij per galliam & regnum Arelatense Archicancellarius: ex eo est, quod illa Gallia & Arelatense regnum, Imperio subesse debent. Præterea quot episcopi, quot principes, quot alij Ecclesiarum prælati, Comites et Boranes cisrhenum, Cæsarem & sacrum Romanum imperium, uerissimam suam dominationem uenerantur, obseruant, & eidem fidelitatem præstant, quod per annos plures supra. D. C. ita obseruatum est, sic publica autoritas & memoriæ uetustas causa eadē ambulant, ut inquit Paulus iure consultus Casium referre, nec etiam uideo si germani Franci imperarunt gallis, quō germania cisrhenum ipsis subesse debeat. Si inuisti Cæsaris nostri nepotes, Karolus super Gallos, & Ferdinādus super Hispanos regnarent, propterea Archiducatus Austriæ, ceteræq; provincie huius nobilissimæ domus, à Mari Adriatico, ad oceanum usq; germaniæ inferioris prætense, sub iugo gallorum uel Hispaniensium non essent. Sed illustratissimæ Austriæ Archiduces, gallis & Hispanis imperarent: quod de lilio Argentinesium, in eorum nomismatis referunt Patriæ germaniæ desertores, non ex hoc Argentineses quōd gallis parere debeant conuinci possunt, quia non omnes subiecti gallis lilijs utuntur, & non omnes utentes lilijs gallis subiecti sunt. Florentini habent lilium in nomismate, & tamen de iure gallis parere non debent: cetera urbi Argentinesi argumenta contra blaterones, noster Iacobus Vumphilungus, accommodatissima exprebit. Hæc sunt quæ dignationi tuæ referre uolui, Gallos nunquam fuisse dominatos germanis, quod ne in posterum fiat, germani maiorum suorum exemplis, animorum magnitudine, simultatibus intraneis lōge sepositis, innata fortitudine militari, & ut iure naturæ patriæ astricti sunt, conatu omni studere, eniti, & efficere atq; curare debent. Valeat tua dominatio, cui me plurima humilitate commendo. Datum Augusta in taberna nostra libraria. 14. Kalendas Nouembriis. Anno salutis. M. D. III.

VENB

LEgi nudius tertius cum Iuniani Matij locum, quem tu tuiq; Coſteanonici Nobiles & doctiſſimi uiri Bernhardus & Conradus Adelmani, mihi de Brēno oſtendiſtis, ubi inq̃t Bergomū gallicum uerbū à Sennonibus Brēni Milit condita, quorum lingua monta urbs ſignificatur, inde Bergomenſes, quod & ſi autorē nō nominet, ego tamē diligentius inueſtigando cōpertum habui, ad eandē Bergomi interpretationē Ioannē Tortelliū Policratum reſerre, nobiſq; ex uocabulo Germanico Berg, quod montem ſignificat, ea interpretatione placet. Fortiſſimū enī ex uocabuli nomine argumentū, etiā ſi id in latinam linguā effluerit coalueritq;, Bergomū non à Gallis uerū à Germanis conditū & reſtitutū fuiſſe. Reſert enim Strabo de orbis ſitu lib. 7. Sēnones Sueuorū natio ut ſuperius dixi partim intra, partim extra ſiluam habitant, Getarū cōtermina genti, & Cornelius Tacitus de germania ſitu, uetuliſſimos ſe nobiliſſimoſq; Sueuorum Sennones, ſed credo Sēnones Sueuos ſicut alios germanos in galliam conceſſiſſe antiquitus. Reddit tamen me accipitē Caſar dictator qui de bello gallico libro . 5 . ait. Sennones ciuitas ſirma & magne inter gallos autoritatis, quā Plinius in Lugdunēſi gallica locat. Item Brennum Plutarchus in Camillo regem, Titus Diuius regulū, & ex Trogo Pōpeo Iuſtinus, Valerius quoq; Maximus ducem Gallorū apellat, q̃ poſteaquam galli Celtici, Priſco Tarquinio ſupra Romanos, et Ambigato ſupra gallos regnantibus ſiue ex inteſtinis diſcordiis, & aſiduīs domi diſſentionibus, ſiue Bellouēſi Ambigati ſororis filij Augurio, ſiue optimi uini admiratione allekti, in Italiam ueniſſent, Romanos integros, & nondū tactos apud Alliam flumen uictoria inſigni proſtigauit. Urbem Romam captam incendit, & etiam ut idem Iuſtinus ait, una Gallorum portione in Italia dimiſſa per Illyrios penetrans, Pannonios domuit, & diuiſis agminibus, per Belgium Ducem Macedoniā depopulatus, Etolomeum eius prouincie regē interemit, ipſe Græcia deuaſtata, et cæteris Regibus ultro nō laceſiſtis, pecunia pacem mercari cōgēgit, uictoria tamen inſolenter uſus, in Macedoniā cōtendens, Delphos ciuitatem, & templū Apollini dicatum ob ſpem prædæ in gentis, oppugnare conſtituit, ſcurriliter tūc in deorū cultum iocatus ait. Locupletes deos largiri hominibus oportere, ipſoſq; opibus nullis egere, cū eas præſtare alijs ſoleant: quare per Delphos Deo ſupplicantes, uiribus etiā minores, repulſus, et montis portione ex terrēmotu abrupta, cum ſuis ſtratus, diſſipatus item, & etiam ſaucius, uulnerū dolore (quem ferre non poterat) oppreſſus, pugione ſibi mortem cōſciuit, hic Brenni exitus. Strabo quoque libro

libro. 4. eundē Delphos incurſauiſſe, et à plerisq; Prænſum appellatū, quod
q; tunc ſacrilegio cōtaminatos et etiā ſequenti tempore, caſibus aduerſis iac
tatos fuiſſe. Idem Maximus Brēnus Gallorū dux Delphis Apollinis templū
ingreſſus, Dei uoluntate in ſe manus uertit. Refert idem Liuius ſolum Elito
nium cum manu germanorum (fauente Belloueſo cū transcendiſſet Alpes,
Gallorū ueſtigia ſecutū, eo ſaltu ubi nūc Brixia atq; Verona ſunt) in Italiā
ueniſſe. Præterea Iuſtinus ait Tuſcos à gallis ciectos auitis ſedibus amiſſis,
Alpes occupauſſe, et eorū Ducis nomine Rhæti, gētem Rhæciorū, condidiſ
ſeq; Gallos Mediolanum, Brixiam, Veronā, Bergomū, Tridentū & Vincen
tiā. Sed ad Bergomū reuertamur, quā Plinius refert & Comū & Liciniſo
rum ex Catone, & Cornelio Alexandro, Orobiorū ſtirpis, ſed originē eius
gētis Cato ſeignorare fatetur, Alexāder uero eſſe è græcia docet, nois inter
pretatiōe uitā in montibus degētibus, ego relegi Catonis de originibus frag
mentū, quod in manibus habeo, quo ait, q cū Orobijs colonis, ibi primus inſe
dit, quorū origo incertā, uti Comi, Bergomi, Licinoſori & aliquid circa po
pulorū, uocabulū ergo aduenticiū quod nō ſolū unam, ſed linguas diuerſas
recipit, incertū eſt. Alexandri iccirco argumentatiōe negata de ortu incer
to modeſtius locutū fuiſſe Catonē cōmentator eius credit: Græce qdē Oros
mōs & bios uiētus ſine uiuēs dicūtur, quaſi in montib- uiuētibus, uerū nō ſolū
græcū ſed Orobiū Sagū Arameū uocabulū eſt, quarū linguā idē cōmētator
Sagos Lanigeuās uſos exiſtimat, apud quos & Hebræos Talmutiſtas Oros
etiā mons dicitur, Bit ſilius uel ſilia, hinc Orobi filij montis quē incolunt, O
robi ergo Comenſes & Bergomenſes, conuene Tuſcorum Alpiam incolæ,
quod ſi tum Catoni uel etiā Alexādro credendū nec galli nec germani Ber
gomum cōdiderunt, ſed cōſciendum erit, cum oppidū Orobiorum Barra in
terſiſſet, ut Plinius ſcribit nomine editiſſimi montis retento, Germanos Sue
uos Sēnones, tunc ſub Brēno militantes Bergomū reſtituiſſe potius, & à uer
bo ſuo germanico uocabulo Berg, eā Bergomū cognouiſſe, ceterū tuæ. D.
officiū erit, ſi quid habes, unde Brennus cōiectura ſaltem germanus cōpro
betur, me doceas, quod ut facias non ſolū eſſlagito, ſed diligentia ea qua poſ
ſum rogo. Vale. &c. Annō. M. D. V.

Quum hos Peutingeri Sermones, multi Germanicarum rerū ſtudioſi, ex
peterēt, edidimus illos ad fidē exemplaris, quod Mathias Schnreriſs recog
nouerat. Emendatiōis enim copia nobis non erat, neque in opere, cuius au
thor adhuc uiuit, uoluimus eſſe curioſiores. Boni cōſulas itaq; lector laborē
hunc noſtrum, & Vale. Argent. An. 1530.

